

Een katholiek architect in Roosendaal

---

schets van het leven en het werk
van Jacques Hurks (1890-1977)

Joss Hopstaken

45

Jacobus Maria Hurks kwam op 21 oktober 1890 ter wereld in Vught als zesde en laatste kind van tuinman Johannes Hurks (1847-1914) en kruidenierster Catharina de Kort (1847-1934). Er wordt gezegd dat vader Hurks tuinen ontworpen heeft en bekend is dat de familie van moeder van 1865 tot 1924 een atelier voor christelijke kunst dreef.¹ In dat atelier aan het Marktveld 24 groeide ook de jonge Jacques of Jac. op.² Afgezien van een jonggestorven zusje telde het gezin nog twee zusters en twee broers. De oudste zuster, gehuwd met een huisschilder, vestigde zich net als de twee broers, allebei eveneens huisschilder, in Rotterdam. Zowel een van die broers als het jongste zusje (gehuwd met een kapper) woonde een tijdlang in Londen.³

Jeugd

De jonge Jac. Hurks had kennelijk andere ambities dan zijn oudere broers want hij werd ingeschreven als leerling van de Koninklijke School voor nuttige en beeldende kunsten te 's-Hertogenbosch. Diverse leden van de familie van moeders kant waren hem daarin voorgestaan en opvallend is dat Hurks vergezeld werd door zijn even oude neef Petrus Johannes de Kort.⁴ Hurks moet aan deze school een goede leerling geweest zijn want hij werd diverse malen bekroond en hij sloot de opleiding in 1908 met 'zeer goed gevolg' af.⁵ Zijn neef De Kort ging na het afsluiten van zijn opleiding aan de slag bij diverse architecten elders, maar het merkwaardige is dat niet bekend is wat Jac. Hurks in de daarop volgende jaren gedaan heeft. Gesuggereerd is wel dat hij een voortgezette opleiding volgde in Amsterdam⁶, maar Hurks blijft al die jaren ingeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Vught. Mogelijk heeft hij een schriftelijke cursus gevolgd of is hij in die jaren in het nabije 's-Hertogenbosch in dienst geweest bij een van de daar werkzame architecten.

Naar Canada

46

Het eerste dat we vervolgens over J.M. Hurks vernemen is dat hij op 19 mei 1913 wordt uitgeschreven uit het bevolkingsregister van Vught; hij vertrekt naar Winnipeg in Canada. Hij keert daarvan terug in Vught op 11 maart 1915. Wat Hurks bewoog om te emigreren is niet bekend, maar de stad Winnipeg groeide in de periode 1900-1914 fenomenaal en er heerste daar een grote bouwwoede.⁷ De jonge bouwmeester zag daarin allicht mogelijkheden om te bouwen. Uit enkele bewaard gebleven foto's wordt ook duidelijk dat Hurks daadwerkelijk in het nabijgelegen Saint Charles bij de bouw van enige huizen betrokken is geweest. Waaronder Hurks na minder dan twee jaar weer terugkeerde is evenmin bekend, maar dat kan te maken hebben met het (tijdelijk) stilvallen van de ontwikkeling van Winnipeg. Dat was deels een gevolg van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, maar ook de opening van het Panamakanaal speelde een rol want daardoor was er minder transcontinentaal railvervoer. Mogelijk had die snelle terugkeer ook te maken met het overlijden van vader Hurks in 1914.

Lijst der Bekroningen.		de Klasse.
Koninklijke School.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
APPELINO A.		Pijp A. de Kock.
Huisvestings.		Ontingehill J. Van Damme.
de Klasse A.		Borstl vermeld H. Van der Boven.
Borstl vermeld C. W. van.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
de Klasse A.		Ontingehill H. De Kock.
Borstl vermeld A. J. van.		Pijp B. W. van.
de Klasse.		Ontingehill H. De Kock.
Borstl vermeld H. van.		Borstl vermeld J. H. van.
Huisvestings.		de Klasse A.
de Klasse B.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
Borstl vermeld H. Van der Pol.		Pijp A. N. van.
Ontingehill H. Van der Pol.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
Borstl vermeld A. H. van.		Ontingehill J. van.
de Klasse.		Borstl vermeld J. Van der Boven.
Bewooning bezwaars.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
de Klasse B.		Pijp C. De Kock.
Borstl vermeld H. Van der Pol.		Bewooning bezwaars (Huisvestings).
Borstl vermeld J. van.		Borstl vermeld H. van.
de Klasse.		Bewooning bezwaars.
Huisvestings.		Pijp F. De Kock.
Borstl vermeld A. De Kock.		Ontingehill H. van.
Ontingehill C. Van der Boven.		Borstl vermeld H. van.

Vermeldingen van de bekroning van Jac. Hurks en zijn neef P. de Kort in de Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant, 28 mei 1907.

Hurks tijdens zijn verblijf in Canada, c.1914. (WBA, roo410, Collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)

*Een onbekende groep met links de jonge Jac. Hurks c. 1920.
(WBA, roo410 Collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)*

47

*Een van de huizen waar Hurks aan werkte in Saint Charles
nabij Winnipeg in Canada, c. 1914.
(WBA, roo410 Collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)*

Ansichtkaart van de Sint Corneliuskerk aan de Wouwseweg te Roosendaal, 1918. (WBA, uitgave W. Kohlmann te Arnhem, fotocollectie Roosendaal nr. k00913)

Nispensestraat 81-83, 2017. (Foto Bea Hoeks-de Laat)

48

Naar Roosendaal

Terug in Vught stortte Hurks zich weer op de studie: op 9 augustus 1915 slaagde hij in Rotterdam voor het examen Tekenen M.O. akte Md, dat is voor rechtlijnig en bouwkundig tekenen. Kort daarop vond hij werk in Roosendaal: de gemeenteraad benoemde Hurks op 24 november 1915 tot leraar rechtlijnig tekenen aan de Burgeravondschool. Hurks vestigde zich op 13 december 1915 in de Roosendaalse Achterstraat. Tot 1931 zou hij in die betrekking werkzaam zijn. Naast het lesgeven was hij van september 1916 tot eind 1917 betrokken als opzichter bij de bouw van de Corneliuskerk op de hoek van de Hulsdonksestraat en de Wouwseweg. Deze kerk was een ontwerp van architect N.J.H. (Jacques) van Groenendael (1864-1932). Een eerste eigen werk van architect Hurks kwam in 1917 tot stand. Advocaat mr. A.J.L.M. van Gilse gaf opdracht tot het bouwen van een dubbel landhuis aan de Nispensestraat, nu de nummers 81-83. Daarmee had Hurks meteen contact met een lid van de meest invloedrijke familie in het Roosendaal van die dagen. Advocaat Van Gilse was op dat moment ook eigenaar van landgoed Vrouwenhof en was druk doende met allerlei plannen voor de bouw van een villapark met wandelpark op de terreinen daar.⁸ Aloysius van Gilse gaf Hurks ook opdracht voor de verbouwing van zijn landhuis te Essen, terwijl zijn broer, bankier Vincent van Gilse, aan Hurks vroeg een veranda te bouwen voor zijn huis in Dinteloord.

Huwelijk

In deze eerste jaren in Roosendaal moet Jac. Hurks ook zijn toekomstige echtgenote J.C.A. Rampaart (1894) hebben leren kennen, met wie hij op 25 juni 1918 in het huwelijk trad.⁹ Koosje (ook wel Puck genaamd) was het vierde van acht kinderen van kleermaker Laurentius Rampaart en Paulina Quirijnen. Vader Rampaart werkte als kleermaker op nummer 23 van de Roosendaalse Kerkstraat. Twee kinderen Rampaart stierven jong, de twee oudste broers van Koosje zouden later de kledingzaak van hun vader aan de Markt voortzetten, een andere broer vestigde zich als banketbakker in Oudenbosch en de jongste broer staat bekend als tekenaar bij de gemeentebedrijven.¹⁰ Na het huwelijk vestigden de echtelieden zich aan de Baronielaan (toen in Princenhage, nu Breda). Mogelijk had dat te maken met werkzaamheden voor Van Groenendael. Maar al in 1919 keerde het echtpaar Hurks terug en huurde een bovenwoning aan de Varkensmarkt te Roosendaal.¹¹ In datzelfde jaar verkrijgt Jac. Hurks een tweede onderwijsaanstelling. Hij wordt buitengewoon docent bij de afdeling Bouwende Kunsten van de Academie voor Beeldende en Bouwende Kunsten van de R.K. Leergangen te Tilburg. Tot aan zijn pensioen in 1956 bleef hij daar werkzaam.¹²

Huwelijksfoto Jac. Hurks met Koosje Rampaart, 25 juni 1918. (WBA, roo410, Collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 514)

49

Hurks als leraar rechtlijnig tekenen aan de Burgeravondschool, c. 1925. (WBA, Collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)

*Koosje en Jac. als jonggehuwden, c. 1920.
(WBA, roo410 collectie aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)*

*Ansichtkaart Ludwigstraat 1-29, c. 1930.
(Collectie R. Wijngaards)*

*Tekening van niet doorgegaan plan
voor de aanleg van een straat tussen de
Vughtstraat en de Stationsstraat, 1924.
(WBA, tekeningencollectie Roosendaal
nr. T00157)*

51

Eigen huis

Als gehuwd man terug in Roosendaal en met twee onderwijsaanstellingen op zak werd het ook tijd de eigen huisvesting beter te gaan regelen. In het voorjaar van 1920 kocht Hurks voor de som van negenduizend gulden het huis aan de Vughtstraat 24 dat tevens als kantoor dienst ging doen.¹³ Al in 1924 hadden de architecten De Bruijn en Van Hees op verzoek van de grondeigenaren K. van Wely en Chr. Schalken een plan gemaakt voor een villawijk gelegen tussen de Stationsstraat en de Vughtstraat.¹⁴ Dat plan kwam in die vorm niet tot uitvoering maar zou wel leiden tot de aanleg van de latere Ludwigstraat. Op de hoek van de Stationsstraat bouwde Hurks in 1926-1927 voor zichzelf een nieuwe woning.¹⁵ Die woning viel overigens duurder uit dan eerst begroot, dat was waarschijnlijk ook de reden dat Hurks een tweede hypotheek moest afsluiten.¹⁶ Het huis aan de Vughtstraat werd verhuurd maar bleef als kantoor dienst doen. Bij het bombar-

dement van 11 mei 1940 raakte het pand aan de Ludwigstraat 2 flink beschadigd. Omdat mevrouw Hurks naar verluid niet meer in het huis durfde terug te keren, verbleef het echtpaar tijdelijk in de Dokter Lemmensstraat 11. In 1946 werd het pand aan de Vughtstraat na een verbouwing en herstel opnieuw betrokken als woonhuis en kantoor. Het huis in de Ludwigstraat werd in oktober 1940 verkocht.

Samenwerking met Marijn Vergouwen

De werkzaamheden als architect kwamen na de terugkeer naar Roosendaal van Jac. Hurks in 1919 snel op gang. Onze kennis van wat hij allemaal tot stand gebracht heeft, wordt gehinderd door het feit dat het archief van het bureau Hurks niet bewaard is gebleven. Uit de beschikbare informatie uit allerlei andere bronnen wordt duidelijk dat de architect Hurks heel veel verschillende gebouwen in West-Brabant en soms daarbuiten gerealiseerd heeft. Te denken valt aan sociale woningbouw, kerken, kloosters, scholen, fabrieken, kantoren, winkels, monumenten, boerderijen en villa's of landhuisjes in de termen van die dagen. In de meeste gevallen heeft Hurks die zelf ontworpen maar ook heeft hij met verschillende andere architecten samengewerkt. Een eerste voorbeeld van die samenwerking is de maatschap die Hurks in 1920 aanging met architect Marijn Vergouwen (1858-1948).¹⁷ Vergouwen had zijn opleiding genoten aan de Academie te Antwerpen en was al langer als bouwkundige in Roosendaal actief. Tevens was hij een tijdlang directeur van Gemeentewerken en bezat hij de betonfabriek 'Fortuna' in de latere Fortuinstraat. Net als Hurks gaf hij avondlessen. De maatschap was voor tien jaar aangegaan maar kwam al in 1925, dus eerder dan voorzien tot ontbinding.¹⁸ De reden voor deze beëindiging is niet bekend.¹⁹

52

*Advertentie uit dagblad
De Grondwet, 1 februari 1921.*

*Portretfoto Marinus Vergouwen
directeur gemeentewerken,
betonfabrikant en architect, 1925.
(WBA, fotocollectie Roosendaal nr. 35789D)*

Arbeiderswoningen in de Josephwijk gezien vanaf de toren van de Sint Josephkerk in de richting van de Sint Antoniuskerk, 1925. (WBA, foto firma A.M. Bruglemans, fotocollectie Roosendaal nr. M01111)

Voorgevels van de Benedictuswoningen in de Wilhelminastraat, 1970. (WBA, fotocollectie Roosendaal nr. D03513)

Sociale woningbouw

Om een indruk te krijgen van de reikwijdte van de werkzaamheden van architect Hurks worden hierna voorbeelden gegeven van door hem gerealiseerde bouwwerken. Op het gebied van de sociale woningbouw werkte Hurks voor de woningbouwverenigingen Sint Benedictus en Sint Joseph alsmede voor de gemeente Roosendaal en Nispen. Allereerst te noemen zijn de 66 ‘werkmanswoningen’ in de Wilhelminastraat uit 1919 voor Sint Benedictus. Samen met de huizen die de woningbouwvereniging Ons Ideaal in de Spoorstraat bouwde behoren deze huizen tot de oudste voorbeelden van sociale woningbouw in Roosendaal. De opdracht aan Hurks stuitte overigens wel op kritiek van ‘een mededinger’ door middel van een ingezonden brief in het lokale dagblad. De anonieme auteur meende dat Hurks, toen een inwoner van Breda, niet in aanmerking had mogen komen voor deze opdracht.²⁰ In de jaren 1924-1925 is Hurks een van de architecten die in de Roosendaalse Josephwijk arbeiderswoningen mag bouwen voor woningbouwvereniging Sint Joseph.²¹ Na de Tweede Wereldoorlog komen in 1954 aan de Doctor Schaepmanlaan 20-42 te Roosendaal 36 etagewoningen en twee winkels tot stand in opdracht van de gemeente Roosendaal en Nispen. In datzelfde jaar worden eveneens in opdracht van de gemeente naar ontwerp van Hurks 29 woningwetwoningen gebouwd in de Van Beethovenlaan, dr. Mollerlaan, Mgr. Frenckenstraat en de Mgr. Zwijzenstraat.²²

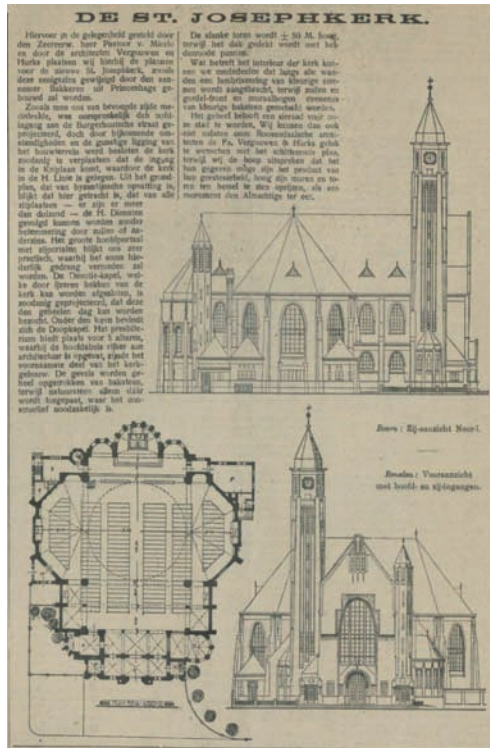

Kerken

Gedurende zijn hele werkzame leven was de katholieke kerk een belangrijke opdrachtgever voor Jac. Hurks.²³ In Roosendaal zijn de Josephkerk²⁴ (1923) en de Fatimakerk²⁵ (1951) van zijn hand. Hij heeft er de hand gehad in de herinrichting van de 'Paterskerk'²⁶ in 1962. Ook maakte Hurks tekeningen voor de bouw van een torenspits voor de Corneliuskerk, maar zowel in 1939 als 1956 bleef dat zonder gevolg.²⁷ Buiten Roosendaal vallen vooral de kerken in en in de omgeving van Breda op die in de jaren voor de oorlog tot stand komen. Dat zijn achtereenvolgens de kerk nabij het Liesbos²⁸ (H. Pastoor van Ars, 1930), Oranjeboomstraat (Onbevleete Ontvangenis H. Maagd Maria, 1932, gesloopt), Mariaplein (Maria Middelaes, 1933) en Effen²⁹ (H. Moeder Gods, 1939).

Het dagblad de Grondwet meldde in 1921 dat de architecten Vergouwen en Hurks opdracht hadden gekregen van de redemptorist pater Severens plannen te maken voor een kerk die in Belo Horizonte (Brazilië) gebouwd moest worden.³⁰ Dit blijkt echter geen werk van Hurks te zijn. Vergouwen levert aan de paters tekeningen van de neogotische kruisbasiliek die hij al in 1905 gebouwd had aan de Burgemeester Stulemeyerlaan te Bergen op Zoom. Dit betreft de inmiddels gesloopte kerk van de Heilige Martelaren van Gorcum. De kerk in de wijk Floresta staat er nog altijd.³¹

In Baarle Nassau verrichtte Hurks zowel in 1932 als in 1953 werkzaamheden aan de kerk. De eerste maal betrof dat de realisering van een 'prachtig gewelf' door Hurks 'welke de tekening v. Jacq. van Groenendael perfectioneerde door volledig de zoldering te sluiten'.³² Na de oorlog ontwierp Hurks kerken te Fijnaart³³ (H. Jacobus de Meerdere, 1952), Putte (Sint Dionysius, 1952), en Tilburg (Pius X 1956 en gesloopt 2002). Tevens was hij betrokken bij het herstel van kerken te Bosschenhoofd (H. Hart van Jezus, 1947), Dinteloord (HH Petrus en Paulus, 1949 met C.M. van den Berg; toren, 1959) en Wouwse Plantage (H. Gertrudis, 1950). In Alphen mat Hurks de oorlogsschade aan de kerk op, de nieuwbouw is van de hand van H.W. Valk.³⁴ In 1954 ontstonden de eerste plannen in Oudenbosch voor de restauratie van de basiliek aldaar. Hurks becijferde de herstelkosten op ruim zeven ton.³⁵ Tot restauratie kwam het toen niet. Naast kerken bouwde Hurks ook een pastorie te Ossendrecht (1938) en te Hoeven (1949).

Artikel over de Josephkerk in dagblad Grondwet, 11 juni 1923.

Kloosters en scholen

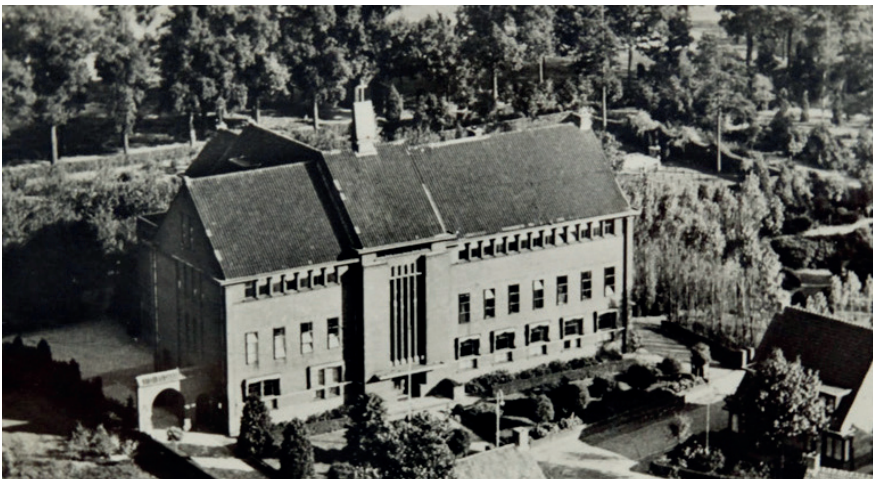
Behalve opdrachten van kerkbesturen waren ook die van verschillende kloostercongregaties belangrijk voor de orderportefeuille van architect Hurks. Hier vallen met name de Zusters Franciscanessen in Oudenbosch³⁶ en de Broeders in Huijbergen³⁷ te noemen. In beide gevallen ging het om onderwijscongregaties, waarvoor Hurks zowel scholen als kloostergebouwen realiseerde, zowel in de vestigingsplaats van de congregaties maar ook in Breda en Vught.³⁸ In Uden verbouwde Hurks in 1931 het klooster met ziekenhuis en oude mannen- en vrouwenhuis van de Barmhartige Zusters van de Heilige Carolus Borromeus.³⁹ Voor de catechisten⁴⁰ in Roosendaal ontwierp Hurks een niet gerealiseerd kamphuis voor de Katholieke Jeugdvereniging aan de Burgerhoutsestraat dat veel gelijkenis vertoont met het ziekenhuis in Uden en het noviciaat Alverno in Huijbergen. In Roosendaal gaf het schoolbestuur de opdracht in 1948 tot de bouw van de R.K. LTS 'Sint Joseph' aan de Laan van Henegouwen, waarvoor Hurks samen met C.H. de Bever⁴¹

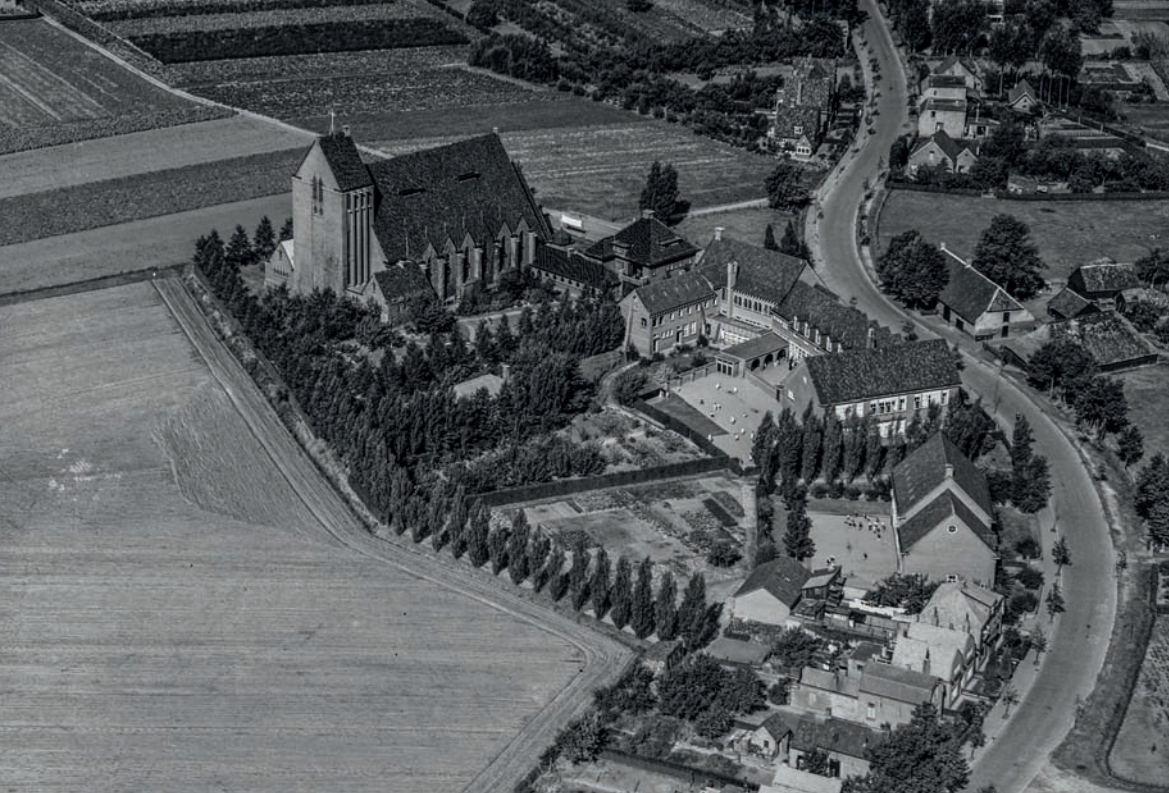
(1897-1965) het ontwerp maakte. De Sint Michel Mulo aan de huidige Aza-leastraat kwam in 1958 tot stand.⁴² Ten slotte valt in dit verband nog te noemen het ontwerp van het hoofdgebouw van de Volksabdij te Ossendrecht, waarvan de bouw in 1936 kon worden voltooid.⁴³

Het Sint Jansgesticht in Uden, 1947. (Brabants Historisch Informatie Centrum nr. ude2399, Fotopersbureau Het Zuiden)

Ansichtkaart met luchtfoto van het noviciaat Alverno te Huijbergen, c. 1935. (Fotocollectie Broeders van Huijbergen)

56

Ansichtkaart met luchtfoto van de kerk van H. Maria Middelaars van alle Genaden te Breda, c. 1945. (Foto AVIODROME, Lelystad)

Ansichtkaart met voorgevel van de ambachtsschool Sint-Joseph aan de Laan van Henegouwen in Breda, 1960. (WBA, fotocollectie Roosendaal nr. k00300)

Fabrieken

Fabrieken bouwde Hurks eveneens. Een eerste voorbeeld is de verbouwing van de sigarenfabriek Ernest Martin aan de Badhuisstraat te Roosendaal na de overname door de firma Kaveewee (Karel van Wely) in 1927.⁴⁴ Dit gebouw bleef gespaard voor oorlogsschade maar brandde in 1946 af. Een nieuw gebouw kwam in 1947 tot stand dankzij samenwerking van Hurks met architect Sturm.⁴⁵ Ook voor de firma Kaveewee bouwde Hurks een sigarenfabriek in Wernhout.⁴⁶ Eveneens met F.B. en L. Sturm herbouwde Hurks na de oorlog in 1945 de Van Gilse Kandijfabriek aan de Industriestraat te Roosendaal. Zeer veel werk verrichtte Hurks voor de familie Vermunt.⁴⁷ Zowel voor de borstelfabrieken aan de Kloosterstraat (1943-1946) en Protonweg (1941-1951) als voor de woonhuizen van de familie aan de Stationsstraat en Parklaan. Voor de Waterleidingmaatschappij Noord-West-Brabant kwamen watertorens in Steenberg (1950) en Stampersgat (1952) tot stand.

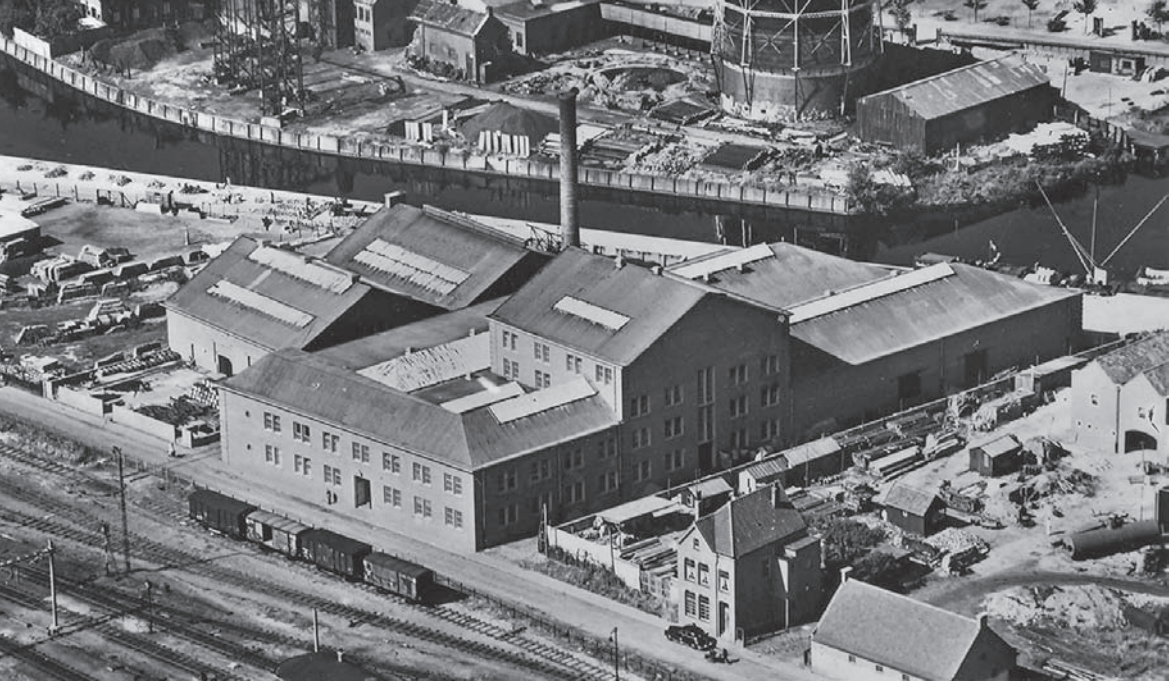

*Watertoren in Stampersgat, 2017.
(Foto Bea Hoeks-de Laat)*

57

Watertoren in Steenberg, 1996. (Foto Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed nr. 347922)

*Luchtfoto van de Van Gilse kandijfabriek, 1955.
(WBA, fotocollectie Roosendaal nr. M01331)*

58

KaVeeWeefabriek te Wernhout. (WBA, fotocollectie nr. RAW14029309)

Kantoren en winkels

Op het gebied van kantoren en winkels vallen te noemen het kantoorgebouw van de Coöperatieve suikerfabriek te Dinteloord⁴⁸ (Noordzeedijk, 1920), de Kamer van Koophandel te Breda (Julianalaan, 1937), het kantoor van de Gemeentebedrijven Roosendaal (toen Turfberg, nu Kadeplein, 1956-1959), alsmede de gemeentehuizen van Dongen (1933) en Steenberg (1937).⁴⁹ Voor een eventueel nieuw gemeentehuis in Oudenbosch bleef het enkel bij plannen in 1960.⁵⁰

*Voorgevel bakkerij
Beijssens aan Molen-
straat 48, 1930.
(Foto Gustave WBA,
fotocollectie Roosen-
daal nr. k09411)*

59

*Stadhuis Steenberg, 1981.
(foto Thom van Amsterdam, WBA fotocollectie nr. AM00479_20)*

Winkeliers en de horeca behoorden ook tot de klantenkring van Jac. Hurks. Een hele reeks panden werd gebouwd of verbouwd aan de Brugstraat (fotograaf Bosch⁵¹, bakker Vermunt⁵²), Damstraat (café-restaurant Hollandia⁵³), Hoogstraat (Rimagarage⁵⁴), Kade (voorgevel Erato, rijwielhandel Van Benthem, drogist De Bot), Markt (boekhandel Van Leeuwen⁵⁵, lunchroom Lockefeer⁵⁶, boekhandel en drukkerij Immerechts⁵⁷, café Van Tig-gelen, herenkleding Rampaart⁵⁸, kapper Postma), Molenstraat (Fordgarage⁵⁹, juwelier Balthazaar⁶⁰, sigarenhandel Potters⁶¹, radiodienst Van Boxtel⁶², slager Schütz, fotograaf Vreugde⁶³, garage Lemmens-Cockx, café Smeijers⁶⁴, juwelier De Klerk⁶⁵), Nispensestraat (café Schuttershof)⁶⁶, Raadhuisstraat (manufacturenzaak Van Loon-van de Biggelaar⁶⁷) en Stationsstraat (hotel Neerlandia⁶⁸). Voor de bekende firma Rademakers-van der Put ontwierp hij een warehouse aan de Molenstraat (1937, 1949) en een toonkamer met kantoor en garage in de daarachter gelegen Kloosterstraat (nu Oliemolen, 1954).⁶⁹ Voor de oud-inwoner van Roosendaal, J.H. Nijpels, verbouwde Hurks hotel du Commerce aan het Stationsplein te Eindhoven in 1929.⁷⁰ Voor dezelfde opdrachtgever richtte hij in de nabij gelegen Dommelstraat het jaar daarop een wijn- en likeurhandel in.⁷¹ In de verwante sector vermaak mag ook de verbouwing van schouwburg de Kring in 1930 niet vergeten worden.⁷²

Monumenten, interieurs, meubels en villa's

Een bijzonderheid binnen het gehele oeuvre van Hurks zijn monumenten. In 1921 ontwerpt hij een H. Hartmonument dat geplaatst werd achter de Sint Janskerk en dat nu te vinden is bij de H. Hartkerk te Roosendaal.⁷³ Voor Oud-Gastel maakte hij in 1947 het bevrijdingsmonument nu gelegen aan de Beemd.⁷⁴ Ten behoeve van zijn schoonfamilie ontwierp Hurks in 1925 een tentoonstellingsstand voor de 'Roosendaalsche Algemeene Tentoonstelling', die als heel modern werd gezien en die later verkocht werd voor een tentoonstelling in Goes.⁷⁵ Hurks was tevens actief als ontwerper van meubelen en verlichting.⁷⁶

60

Jac. Hurks met Koosje bij het H. Hartmonument, c. 1925. (WBA, roo410, collectie Aanwinsten Roosendaal inv. nr. 518)

*Parklaan 38-40, 2007.
(WBA, foto Vic Wendel, fotocollectie Roosendaal nr. 2009-00186)*

Het meest bekend is Jac. Hurks wel om zijn villa's. Voor de oorlog kwamen die met name tot stand in de Ludwigstraat⁷⁷, Lyceumlaan⁷⁸ en Admiraal Lonckestraat⁷⁹. Na de oorlog zijn dergelijke panden te vinden in de Parklaan.⁸⁰ Maar ook in Deurne (B) en Eindhoven is werk van hem te vinden.⁸¹ Bijzonder zijn ook de twee boerderijen die Hurks bouwde voor leden van de familie Veraart in Schijf⁸² en Notendaal (Steenbergen). Na de oorlog was Hurks ook betrokken bij het herstel van boerderijen.⁸³

61

Opdrachtgevers, overige activiteiten en overdracht bureau

Uit het voorgaande is al wel duidelijk geworden dat Jac. Hurks vanaf het moment van zijn vestiging in Roosendaal een uitstekend netwerk wist op te bouwen voor het verwerven van opdrachten. De eerste opdracht voor een lid van de familie Van Gilse opende vele deuren. Deuren van pastoors, kloosters, industriëlen, leraren, gemeenten en winkeliers. In de jaren twintig en dertig leidde dit tot vele werkzaamheden. De vernielingen als gevolg van de Duitse inval in mei 1940 zorgde in de eerste oorlogsjaren nog voor een aantal opdrachten voor wederopbouw. Een aantal lopende projecten kon in die tijd voltooid worden, maar schaarste aan materiaal maakte dat nieuwe werken niet of nauwelijks van de grond kwamen. De bezetter maakte het bovendien lastig opdrachten te verwerven indien een architect zich niet aansloot bij een van de door hen opgerichte of overgenomen beroepsorganisaties. En aansluiting bij dergelijke organisaties was door de Nederlandse bisschoppen voor katholieke architecten niet toegestaan. Of de katholieke Hurks aan het bisschoppelijk verbod gehoor heeft gegeven is niet bekend, noch wat hij in de laatste oorlogsjaren ondernomen heeft. Vooralsnog blijkt niet dat hij betrokken is geweest bij de naoorlogse zuivering.⁸⁴ Onmiddellijk na de bevrijding in november 1944 gaat Hurks al aan de slag met het herstel van de kerk in Bosschenhoofd.

*Jeugdfoto Aloysius van Gilse, c. 1885.
(Foto Dupont te Brussel, fotocollectie Mastboom-Brosens Stichting nr. MB00123)*

62

1928 op als jurylid bij een etalagewedstrijd.⁸⁸ In hetzelfde jaar nam Hurks zitting in een andere jury samen met de heren Meil uit Rotterdam en Bökkerink uit Nijmegen voor een wedstrijd uitgeschreven door de R.K. Vereniging van Schilderpatroons Sint Lucas. De inzenders dienden de vraag te beantwoorden “hoe zoudt u een modern landhuis verven”. Iedere deelnemer kreeg een tekening van een door Hurks ontworpen landhuis. De eerste drie prijzen vielen Roosendaalse deelnemers toe, de overige prijswinnaars kwamen uit Zeist, Arnhem en 's-Hertogenbosch.⁸⁹ In december 1932 beoordeelde Hurks als jurylid een kerstkrabbentoonstelling in de Katholieke Kring.⁹⁰ Voor de inrichting van het nieuwe gemeentehuis (Markt 54) nam Hurks zitting in een commissie van deskundigen.⁹¹ In 1937 aanvaardde Hurks de benoeming tot lid van de commissie van toezicht op het nijverheidsonderwijs.⁹² Bij de opheffing in 1941 bleek dat Hurks ook lid was geweest van de plaatselijke bioscoopcommissie.⁹³ Mevrouw Hurks was van 1933-1934 actief als vice-presidente van het zogenaamde stationswerk⁹⁴ van de R.K. Vereniging tot bescherming van meisjes in Nederland.⁹⁵

Afsluitend

In 1961, Hurks was toen 71 jaar oud, droeg hij zijn bureau over aan de architecten Sadée-de Bruijn en Van Keep. Hij mocht daarna nog geruime tijd genieten van zijn pensioen voor hij op 18 juli 1977 te Roosendaal overleed. Veel van het oeuvre van Hurks is inmiddels gesloopt of verbouwd maar er resteert nog voldoende om te kunnen zeggen dat Hurks productief en op onderdelen in West-Brabant beeldbepalend is geweest. Zijn persoon en karakter blijft bij dit alles wat in nevelen gehuld.

De naoorlogse wederopbouw bracht inderdaad veel werk met zich mee. Opvallend is ook hoe vaak Hurks samenwerking met andere architecten aanging. De maatschap met M. Vergouwen is al genoemd net als het werk voor Jacq. van Groenendael, wiens bureau na diens overlijden door Hurks werd overgenomen. Andere projecten werden ondernomen met de architecten Sturm, De Bever en Van den Berg. Voor collega H.M. Martens verzorgde hij in 1930 de aanbesteding van enige huizen in de Vincentiusstraat.⁸⁵

Naast al deze beroepsmatige activiteiten speelde Hurks een bescheiden maatschappelijke rol in Roosendaal. Herhaalde malen wordt hij genoemd als lid van een kiesbureau. Hij zou ook samen met P. van Gilse een tijdlang een van de hoofdcommandanten van de (vrijwillige brandweer) zijn geweest.⁸⁶ Bij de promotie van de voetbalclub Alliance naar de eerste klasse van de Nederlandsche Voetbal Bond behoorde Hurks tot het huldigingscomité.⁸⁷ Bij de Koninginnefeesten te Oudenbosch trad Hurks in

Architect Frans Mol, leerling van Jac. Hurks, c. 1950. (Collectie I. Erkens-Mol, WBA, nr 2009-00262)

Portret van Jac. Hurks, 1965. (Foto Rembrandt, WBA, fotocollectie Roosendaal nr. M11082)

Bij de huldiging van Hurks als docent van de R.K. Leergangen vanwege zijn koperen jubileum sprak namens de leerlingen Frans Mol.⁹⁶ Die 'prees in hem vooral de goede vriend die geen moeite te veel achtte om zijn jongens behulpzaam te zijn'. Hij karakteriseerde Hurks als 'de kundige, kunstzinnige en hartelijke leeraar en vriend van Brabants jonge kunstenaars'. Voor de oud leerlingen nam W. Bunnik uit Amersfoort het woord. Hij belichtte hoe de heer Hurks vooral in de hoogste klassen voortdurend bedacht bleef voor de veredeling van de smaak zijner leerlingen en immer op het hart drukte naast de zin voor het zakelijke de verzorging van het esthetische zoowel aan en in, als rondom de constructie niet te verwaarlozen'. In zijn dankwoord deed Hurks een 'opwekking tot de leerlingen om door innige harmonie tusschen geloof, kunst en practijk te komen tot een nieuw geslacht van bekwame, maar voor de uitdrukking van het Katholiek schoon immer bereidvaardige katholieke architecten'.⁹⁷ Op zijn bidprentje wordt gesproken over een eenvoudig en goed mens met een helder verstand en belangstelling in de mens. In een herinnering van Jan van den Bouwhuysen is sprake van een vastberaden eigenzinnigheid en een uitgesproken mening.⁹⁸ Ook refereert hij aan de ietwat flamboyante levensstijl van Hurks en zijn echtgenote, waarbij vooral mevrouw Hurks op de voorgrond treedt. Bij zijn overlijden sprak architectenbureau Sadée-de Bruijn en Van Keep in een krantenadvertentie over de oprichter van hun bureau als: 'Wij bewaren de herinnering aan een raadgevend architect met een hoge opvatting over liefde voor zijn beroep, die zijn vak beheerste en niet het minst aan een mens die, gezegend met wijsheid, humor en een natuurlijk gezag, in al zijn handelen het menselijk aspect vooropstelde'.⁹⁹ Hoe het ook zij Jac. Hurks heeft als architect zijn stempel op Roosendaal en omgeving gedrukt.

Noten

- 64
- 1 Vera Delleman-de Kort 'Ateliers voor christelijke kunst W. de Kort/Gebr. De Kort te Vught, 1864 tot 1924' Vughtse Historische Reeks I, Verleden in Veelvoud (1993) 109-123.
  - 2 Zie <http://rijksmonumenten.nl/monument/526753/dubbel-woonhuis-met-aangebouwde-werkplaats/vught/> (tevens geboortehuis I.J.A. Gogel) : De aanbouw uit 1865 is tot 1924 de werkplaats van de Gebrs. De Kort, Ateliers voor Christelijke Kunst geweest. Tot de belangrijkste vertegenwoordigers van deze Vughtse kunstenaarsfamilie die hier hebben gewoond en gewerkt, behoren de beeldhouwers Willem de Kort (1829-1876) en Guiliam de Kort (1854-1924).
  - 3 Dat jongste zusje, Wilhelmina Johanna Hurks, overleed als gevolg van tuberculose op 28 augustus 1929 in ziekenhuis Charitas te Roosendaal.
  - 4 Zie <http://www.iisg.nl/ondernemers/pdf/pers-0844-02.pdf> voor een korte biografie uit het boek van H. Brugmans (Ed.), Persoonlijkheden in het Koninkrijk der Nederlanden in woord en beeld (Amsterdam 1938). Hij vestigde zich later als architect en bouwkundige te Alkmaar, zie adresboek 1948 op de site van het Regionaal Archief Alkmaar.
  - 5 WBA, Roo410, collectie aanwinsten inv. nr. 509: prijsboek 'Geschiedenis van een stadhuis en van eene kathedraal van Viollet-le-Duc' (Haarlem 1897), met opdruk op kaft 'Koninklijke School voor Nuttige en Beeldende Kunsten 's-Hertogenbosch. Schooljaar 1905-1906 afdeling B 2e klasse. Bouwkundig Teekenen prijs toegekend aan J.Hurks'. Zie ook Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant, 28 mei 1907 en 14 juli 1908 waaruit blijkt dat Hurks in 1907 een eervolle vermelding kreeg voor rechthoekige tekenen en in 1908 prijzen kreeg voor timmeren, tekenen en kennis van bouwmaterialen.
  - 6 M. Tasseron, Het tweede plan. Jac. Hurks architect 1890-1977 (doctoraalscriptie Universiteit Leiden, 1992) veronderstelde dat Hurks naar Amsterdam vertrok, maar kon daarvoor geen bewijs vinden. Wellicht was Hurks deelnemer aan de in 1908 gestarte driejarige winteravondcursus Voortgezet en Hooger Bouwkunst Onderwijs. Zie ook D. Wendt, Academie van Bouwkunst Amsterdam 1908-2008 (Rotterdam 2008)
  - 7 Zie Alan F.J. Artibise, Winnipeg. A social history of urban growth 1874-1914 (Montreal London 1975) via http://manitobiacaresources/books/local_histories/046.pdf. Zie ook Catherine MacDonald, Making a place: A history of landscape architects and landscape architecture in Manitoba (2004) via <http://www.winnipegarchitecture.ca/wp-content/uploads/2012/09/Making-a-Place.pdf>.
  - 8 Zie J. van Dongen, 'Roosendaal van dag tot dag. 1 juli 1916-31 december 1916', DVVR 38 (2017) nr. 70, 6-7. Hurks en Vergouwen maakten voor Van Gilse in 1920 een nieuw ontwerp voor de bebouwing van landgoed Vrouwenhof, zie WBA, 410 collectie Aanwinsten, inv. nr. 245.
  - 9 Herinneringen C.A. Meeuwis (particuliere collectie): Hurks zou bij zijn vestiging in Roosendaal kostganger geweest zijn bij de familie Rampaart en op die wijze zijn latere echtgenote hebben leren kennen. Later verhuisde de familie Rampaart naar de H.G. Dirckxstraat 52 te Roosendaal waar zij een tijdlang als kostganger Carel Mondriaan (1880-1956) in huis hadden. Dat is de jongste broer van de bekende Piet Mondriaan.
  - 10 Meeuwis: broer John werkte eerst als tekenaar bij Hurks in de Vughtstraat voor hij een aanstelling bij het gemeentelijk waterleidingbedrijf aanvaardde.
  - 11 WBA, roo410 collectie aanwinsten inv. nr. 514: hierin zit een foto van het echtpaar Hurks met een jong meisje met achter het opschrift: 'Deze foto is met Hilda Hinterdorfer een Weenus kindje dat we 2 jaar bij ons in huis hebben gehad'.
  - 12 Voor de huldiging van Hurks bij zijn koperen jubileum zie Grondwet 10 en 11 juli 1931. Bij die gelegenheid werd hem door de directeur een 'prachtwerk van Frank Lloyd Wright' aangeboden en door student Frans Mol een bronzen beeldje van Charles Vos. In het Nieuwsblad van het Zuiden verscheen een kort bericht op 2 augustus 1945 over het zilveren jubileum van Hurks als docent bij de R.K. Leergangen. Zie ook J.A. Bornewasser, Vijftig jaar Katholieke Leergangen 1912-1962 (Tilburg 1962), 168-171, 230-231, 250.
  - 13 WBA, NA, J. Mertens

- inv. nr. 17, akte 174 (20 maart 1920) aankoop huis kadastrale sectie A nummer 1616 . Volgens akte nr. 175 van de zelfde datum verkreeg Hurks een hypotheek voor zesduizend gulden.
- 14 WBA, Kaartcollectie Roosendaal inv. nr. 157, zie ook beeldenbank WBA onder T00157.
- 15 WBA, NA, A.T.O.H. van Liebergen, inv. nr. 776-781, akte 78 (23 februari 1926) hypotheek voor zesduizend gulden door J.M. Hurks met als onderpand een perceel bouwterrein secties A 2116 en A 1897 (ged.). Zie ook WBA, NA, A.T.O.H. van Liebergen, idem, akte 424 (19 oktober 1926), hypotheek voor negenduizend gulden door J.M. Hurks.
- 16 Meeuwis
- 17 WBA, NA, A.T.O.H. van Liebergen inv. nr. 6, akte 294 (22 juni 1920), maatschap M. Vergouwen en J.M. Hurks.
- 18 WBA, NA, A.T.O.H. van Liebergen, inv. nr. 11, akte 23 (28 januari 1925) ontbinding van de maatschap M. Vergouwen en J.M. Hurks.
- 19 Het Algemeen Handelsblad en enkele andere kranten van 4 september (en volgende dagen) 1926 melden dat een dag eerder het faillissement van Marinus Vergouwen architect te Roosendaal is uitgesproken. In de Grondwet van 11 september 1926 staat een advertentie van Vergouwen met de melding dat het faillissement door verzet van zijn zijde terstond vernietigd is. Tevens is in dezelfde krant nog een advertentie te vinden van Vergouwen waarin hij houthandelaar Toon van Dorst bedankt 'voor de Christelijke en humane wijze, waarop hij een zaak onder ons afwikkelde'.
- 20 Grondwet 31 juli 1919. Zie ook het bericht van 10 november 1920 voor een artikel over de voortgang van de werkzaamheden.
- 21 Grondwet 13 augustus 1926
- 22 WBA, archief Roo92, Gemeentelijk Woningbedrijf inv. nr. 177, zie ook bouwvergunning nr. 11462.
- 23 Zie ook het artikel van Roy van de Water in dit Jaarboek pag 133
- 24 Zie bijvoorbeeld Grondwet 11 juni en 13 september 1923. Nieuwe Tilburgsche Courant 22 oktober 1924.
- 25 Bouwvergunningen nrs. 12225 (kerk), 12227 (pastorie) en 12003 (congregatiezaaltje of Fatimahuis, 1958).
- 26 Bouwvergunning nr. 10925.
- 27 Grondwet 23 augustus 1939, zie ook bouwvergunningen nrs. 4378, 16053 en 16054 alsmede WBA, roo0245 archief parochie H. Cornelius inv. nr. 186.
- 28 Volgens dagblad de Grondwet van 26 april 1930 "een heerlijk bouwwerk in een heerlijke omgeving". Ook De Tijd (29 april 1930) en de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant (1 en 3 mei 1920) besteden aandacht aan de consecratie van deze kerk.
- 29 Zie voor een waardering door Nic. Molenaar het Bouwblad 11 (1939), nr. 6, 81-86. Dit is via Delpher te raadplegen.
- 30 Grondwet 17 november 1921.
- 31 Erfgoedcentrum Nederlandse Kloosterarchieven, ARPO39 archief van de congregatie van de Allerheiligste Verlosser (Redemptoristen), inv. nr. 12855, G. Peters C&R, Geschiedenis van ons klooster in Belo Horizonte (typoscript, 2 delen, z.j.), 196, 197, 199. Zie ook brief van pater Sevens in hetzelfde archief inv. nr. 4795.
- 32 Mail Anton van Tuijl (heemkundekring 'Amalia van Solms') van 27 februari 2017 op basis van annalen uit het parochiearchief van OLV van Bijstand te Baarle Nassau. Op 19 augustus 1953 gaf bisschop J. Baeten van Breda machtiging aan het kerkbestuur om voorbereidende werkzaamheden te beginnen voor eventuele afbouw van de kerk. De pastoor schrijft 'We horen in zee te gaan met architect Hurks'.
- 33 C.A.I.L. van Nispen en R.C.M. Jacobs, Onder beschutse van St Jacobus. Geschiedenis van de parochie H. Jacobus de Meerdere te Fijnaart (Fijnaart 1996), 177-182.
- 34 Regionaal archief Tilburg, archief van de R.K. parochie Sint Willibrordus te Alphen, 1573-1963, inv. nr. 232 (bouwtekeningen opgemaakt door Jac. Hurks van de kerk waarop in rode arcering de oorlogschade is weergegeven, 1945-1947). In het archief van architect H.W. Valk dat berust bij het BHIC is onder inv. nr. 296 een bestek met voorwaarden en drie tekeningen van Hurks te vinden voor de bouw van de kerk met pastorie van de Heilige Maagd Middelaere aller Genaden te Ginneken uit 1933.
- 35 De Tijd 11 maart 1954.
- 36 EKN, AR12071 Archief van de zusters franciscanes-

- sen van Oudenbosch, inv. nr. 23 2/5, verslagen bestuursvergaderingen: Hurks komt regelmatig voor (naast een aantal andere architecten) in de periode 1939-1954 in verband met het maken van ontwerpen of een taxatie. Wel valt op dat een aantal malen de zusters de kosten van de ontwerpen van Hurks te hoog vinden, zie verslagen 12 april, 15 juni 1939, 2 januari 1940, 10 augustus 1945, 6 januari 1951, 13 december 1952, 10 januari, 3 juni, 22 juli 1953 en 26 juni 1954.
- 37 In het archief van de congregatie zijn vele tekeningen en foto's bewaard gebleven. Met dank aan overste broeder Bram voor de inzage.
- 38 Te noemen vallen voor de zusters van Oudenbosch : klooster en school te Oudenbosch (Markt en St. Annastraat, 1925, 1927, 1936-1937, 1957), het klooster en het schoolgebouw aan de Oranjeboomstraat te Breda (1935, 1939), het klooster aan de Etnastraat te Breda (1940), het klooster St. Liduina te Vught (1940). En voor de broeders van Huijbergen: noviciaat Alverno te Huijbergen (1932-1934, verwoest), internaat te Huijbergen (1947-1952, gesloopt), kweekschool aan het dr. Jan Ingenhouszplein te Breda (1953), school Ruusbroecstraat te Breda (1958).
- 39 Grondwet 1 juli 1931, Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant, 19 april 1933, Udensche Courant 22 april 1933 en Graafsche Courant 26 april 1933.
- 40 Bouwvergunning nr. 1969, zie ook EKN, ARZ018 Archief van de vereniging van catechisten, map 77.5, correspondentie. Met dank aan Ben Maas voor deze laatste verwijzing.
- 41 https://nl.wikipedia.org/wiki/Kees_de_Bever : De Bever werd net als Hurks geboren in Vught en opgeleid aan de Koninklijke School te 's-Hertogenbosch.
- 42 J. Huige, 'De Sint Michel (M)ULO', DVVR nr. 62 (2013), 9-17. Zie ook voor een gesprek met mevrouw Waegemaekers het artikel van J. Notenboom in dit jaarboek
- 43 J.J.A.M. van Dooren, 'De beginjaren van volksabdij O.L.V. ter Duinen', Tijding 24 (2002), 1-72. Zie ook Grondwet 7 februari 1935 en de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant, 16 april 1935.
- 44 Grondwet 26 mei 1928 en bouwvergunning nr. 5109.
- 45 Bouwvergunning nr. 12247.
- 46 Grondwet 28 februari 1930.
- 47 Werkgroep Industrieel Verleden, 'Borstels van "Jan Munt"', DVVR 57 (2010), 15-26.
- 48 Volgens de akte van maatschap uit 1920 (zie noot 15) werd deze opdracht ingebracht door. M. Vergouwen. Zie ook M.J. Meihuizen, Directiekanatoren en directiekamers in Nederland tussen 1890 en 1930 (Masterscriptie Utrecht 2014), 44-48, 82 (te vinden via <file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/Scriptie%2014%20maart%202014%20-%20kopie.pdf>)
- 49 L.Ph. Spildooren, 'De drie stadhuizen van Steenbergen', in: Uit Stad en Land van Steenbergen. Gedenkbundel bij gelegenheid van de herdenking Steenbergen 500 jaar Nassaustad 1458-1958 (Steenbergen 1958), 89-93. Het oude gemeentehuis brandde af op 25 september 1936. Tijdens een vergadering van de gemeenteraad op 24 februari 1937 werden uitgenodigd voor het maken van een ontwerp voor herbouw op zelfde locatie: Hurks en bureau Joseph en Pierre Cuypers te Roermond. De keuze viel op Hurks, die op 6 oktober twee plannen indiende. Het tweede plan kreeg de voorkeur vanwege de indeling en verschillende raampartijen in gevel. Een eerste steen werd gelegd op 31 augustus 1938, het gebouw werd ingehuldigd op 23 juni 1939 door Commissaris van de Koningin. Zie ook Grondwet 22 juni 1939 en de Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant 23 juni 1939. Volgens Grondwet 16 september 1937 ging het zelfs over drie plannen, waarvan twee werden afgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant vanwege de kosten.
- 50 De Stem 16 december 1972 over nieuwbouw gemeentehuis Oudenbosch: "De aanzet ligt in '54 toen Granpré Molière de situatie van de binnenstad wilde reconstrueren. Onder zijn supervisie ontstonden in '60 en '64 raadhuisplannen van respectievelijk Hurks en Siebers, die beiden hun bureaus ophieven."
- 51 Grondwet 26 september 1931 en bouwvergunning nr. 1897.

- 52 Grondwet 29 november 1935 en bouwvergunning nr. 1959.
- 53 Grondwet 28 februari 1930 en bouwvergunning nr. 2128.
- 54 Grondwet 19 mei 1934 en bouwvergunning nr.6678.
- 55 Grondwet 19 mei 1939 en bouwvergunning nr.3138.
- 56 Grondwet 30 augustus 1935 en bouwvergunning nr. 3141.
- 57 Grondwet 1 september 1933 en bouwvergunning nr. 5493.
- 58 Grondwet 1 oktober 1938 en bouwvergunning nr. 3164.
- 59 Grondwet 1 juli 1939 en bouwvergunning nr. 3291.
- 60 Bouwvergunning nr. 6659 uit 1923.
- 61 Grondwet 26 november 1932 en bouwvergunning nr. 4543.
- 62 Grondwet 2 september 1938 en bouwvergunning nr. 4532.
- 63 Bouwvergunning nr. 9640.
- 64 Grondwet 6 mei 1929 en bouwvergunning nr. 5466.
- 65 Grondwet 27 mei 1939 en bouwvergunning nr. 3360.
- 66 Bouwvergunningen nrs. 16371, 16372.
- 67 Grondwet 20 augustus 1937 en bouwvergunning nr. 3556.
- 68 Grondwet 3 juni 1939 en bouwvergunning nr. 5500, zie ook B. Maas, 'Het hotel-café-restaurant Neerlandia', DVVR 69 (2016), 22-27.
- 69 Werkgroep Genealogie, 'Van Rademakers-van der Put naar HEMA', DVVR 70 (2017), 41-49. Zie ook Grondwet 2 maart 1937 en bouwvergunning nrs. 3340, 9814 en 12524 (Oliemolen)..
- 70 Eindhovens Dagblad 11 ,18 en 28 mei 1929 en 11 juni 1931, Grondwet 29 mei 1931.
- 71 Eindhovens Dagblad 4 december 1930.
- 72 Grondwet 22 november 1930, Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant 24 november 1930. Zie ook N. de Boer e.a. (Ed.), 'De Kring voor Jan en alleman. 'In honderd jaar van gesloten sociëteit naar open theater, 1909-2009. (Roosendaal 2009), 37.
- 73 Volgens het dagblad De Tijd van 9 maart 1921 bestond de jury die de opdracht aan Hurks toewees uit pastoor S. de Groot, tekenleraar J. Werz, architect L. de Bruijn en de voorzitter van de Katholieke Sociale Actie V. van Gilse. Bij de onthulling verscheen een bijzonder H. Hartnummer van de Grondwet op 24 december 1921.
- 74 Brabants Nieuwsblad 5 mei 1947.
- 75 Grondwet 25 april 1925.
- 76 Grondwet 22 september 1925, 6 oktober 1925, 8 augustus 1934 (advertentie voor slaapkamer aangeboden door meubelfabriek Smulders te Breda).
- 77 Grondwet 8 juni 1929: 'Iets over woning- en landhuisbouw'. Dit artikel belicht de toenmalige ontwikkeling met als illustratie een tweetal tekeningen van door Hurks ontworpen woningen in de Ludwigstraat.
- 78 J. van den Bouwhuijsen, 'Jacques Hurks, architect', DVVR 52 (2008), 9-12.
- 79 Bouwvergunningen nrs. 3109 en 3110.
- 80 Het gaat meer bepaald om Ludwigstraat 1,2,3,4,5,7,8 ,11,13,15,29,30,31,32,33, 35 en 36. Voor de Parklaan gaat het om de nummers 1, 34,36,38,39,40,44,46,4 8,49,50,117,119,121,123.
- 81 In Deurne aan de Venneborglaan 72 en in Eindhoven aan de Binnenwiertzstraat 1 (zie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Bouwvergunningen Eindhoven 1928 nr. 698) . Voor Deurne zie <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302257> . In beide gevallen hadden de opdrachtgevers een relatie met Roosendaal.
- 82 H. Baselier, 'Een Hurks in de Nispense Achterhoek: De Gerda Hoeve', Jaarboek heerlijkheid Nispen, 2006, 24-31.
- 83 De Staatscourant van 21 juni 1949 meldt een opdracht van het Bureau Wederopbouw Boerderijen aan Hurks voor het herstel van een woonhuis in Dussen. De databank wederopbouwboerderijen van het Meertensinstituut te Amsterdam verwijst naar een tekening van 21 april 1949 van een boerderij aan de Wouwseweg 133 (later 137) te Roosendaal, zie <http://www.meertens.knaw.nl/bwb/page/boerderij/6213> . Dit pand is waarschijnlijk later gesloopt voor de aanleg van knooppunt De Stok of de buisleidingenstraat. Hurks herstelde in 1949 de schuur en het varkenshok, zie bouwvergunning nr. 28568 . Het oorspronkelijk pand was in 1930 door M. Vergouwen ontworpen, zie bouwvergunning nr.4412 .
- 84 D. Keuning, Bouwkunst en de Nieuwe Orde. Collaboratie en berechting van Nederlandse architecten 1940-1950 (Nijmegen 2017) maakt geen melding van Jac. Hurks.

- 85 Grondwet 8 maart 1930 en
bouwvergunning nr. 3996.
- 86 Grondwet 25 juni 1921.
- 87 Grondwet 27 juni, 5 en
7 juli 1923. In zijn jonge
jaren te Vught voetbalde
Hurks bij de lokale club
zoals blijkt uit een foto
in WBA, roo410, collectie
aanwinsten, inv. nr. 514
- 88 Grondwet 3 september
1928.
- 89 Grondwet 25 en 28
september 1928. De
werken werden ook in de
Roosendaalse Tekenschool
tentoongesteld.
- 90 Grondwet 12 december
1932.
- 91 Grondwet 23 december
1935.
- 92 Grondwet 7 mei 1937.
- 93 Grondwet 19 september
1941.
- 94 Stationswerk is een vorm
van maatschappelijk werk
opgezet ter voorkoming
van prostitutie.
- 68 95 Dat blijkt uit het Officieel
orgaan der Federatie van
de R.K. Vereenigingen ter
Bescherming van Meisjes
in Nederland, 1933 nos.
4 en 6 alsmede 1934 no.
6. Mevr. Hurks werd op-
gevolgd door mej. B. van
Hasselt.
- 96 Zie I. Erkens-Mol, Frans
Mol; een Bredase archi-
tect, 1910-1963 (Breda
2010).
- 97 Grondwet 10 juli 1931.
- 98 J. van den Bouwhuisen,
'Jacques Hurks, architect',
DVVR nr. 52 (2008), 9-12.
- 99 Brabants Nieuwsblad, 20
juli 1977.